नेपाल सरकार
संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को चौथो त्रैमासिक प्रगति समीक्षा र मन्त्रालयस्तरीय विकास समस्या समाधान समिति (MDAC) बैठक

प्रस्तोता
हेमराज तामाङ, सहसचिव
संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय

मितिः २०८१ श्रावण २१ गते सोमबार

1

प्रस्तुतीकरणको विषय/रुपरेखा

- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको बजेट र खर्चको स्थिति
- पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकहरूको प्रगति
- कार्यक्रम तथा आयोजनाहरुको समग्र प्रगति स्थिति
- राष्ट्रिय गौरवका र अन्य आयोजनाहरुको आयोजनागत प्रगति
- मन्त्रालयको समष्टिगत प्रगतिको सारांश
- गुनासो एवम् बेरुजुको स्थिति
- नीति तथा कार्यक्रम र बजेट वक्तव्यको कार्यान्वयन प्रगति
- मन्त्रालयको क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू
- अघिल्लो MDAC निर्णयको कार्य प्रगति
- मन्त्रालय सम्बद्ध समस्या/सवालहरु।

2

मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट संरचना

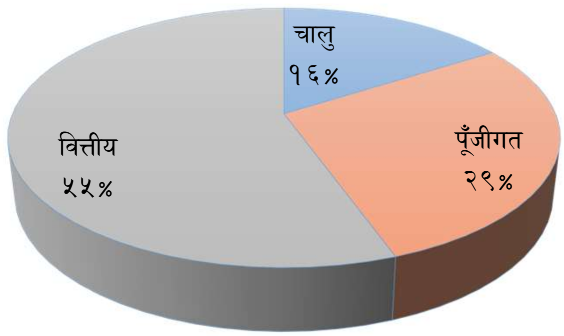

मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चौथो त्रैमासिकसम्मको खर्च स्थिति (रु.लाख)

खर्च शीर्षक	बजेट रू लाखमा वार्षिक विनियोजन	आ.ब.२०८०।०८१ को खर्च (लाखमा)	खर्च प्रतिशत LMBS Report
चालु	१अर्व ९३ करोड ९२लाख ४० हजार	१ अर्व ७८ करोड ७० लाख ८० हजार	९२.१५
पुँजीगत	३ अर्व ४१ करोड १६ लाख ३ हजार	२ अर्व ३७ करोड ८८ लाख ९७ हजार	६९.७३
वित्तीय	६ अर्व ६४ करोड	० (निकासा नभएको)	०
जम्मा	११,९९,०८.४४	४,१६,५९.७९	७७.८६

वार्षिक कूल बजेटः रू. ११ अर्व ९९ करोड ८ लाख ४४ हजार
आ.व.२०८०।०८१ मा भएको खर्चः रू. ४ अर्ब १६ करोड ५९ लाख ७९ हजार

मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ चौथो त्रैमासिकसम्मको विनियोजन र खर्च स्थिति(लाखमा)

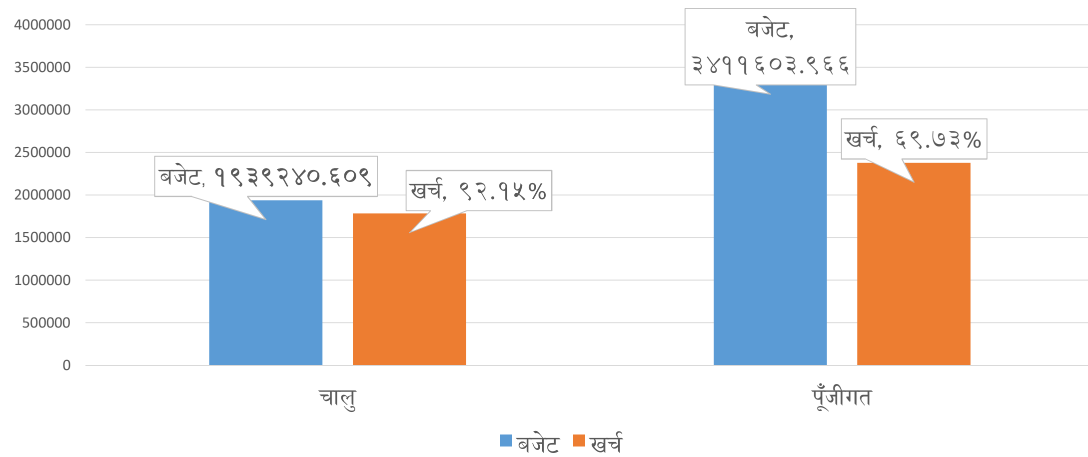

5

मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को बजेट संरचना

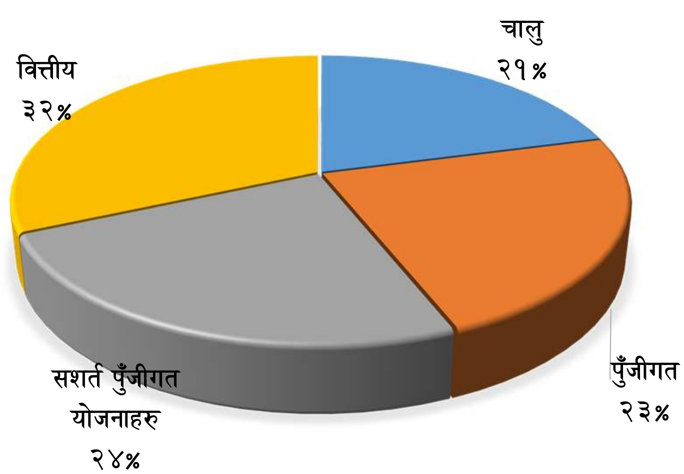

बजेट	रकम (हजार)
चालु	२,४८,९५,००
पुँजीगत २७४५४००	
सशर्त पुँजीगत योजनाः २९१०५००	
जम्मा पुँजीगत	५,६५,५९,००
वित्तीय	३,७६,६९,००
कुल जम्मा	**११,९१,२३,००**

6

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु

१. उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय

नतिजा सूचक	एकाइ	२०७९/८० को प्रगति	आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य	२०८०/८१ को प्रगति
३५. पर्यटनमा विदेशी मुद्रा आर्जन	अमेरिकी डलर (करोडमा)	२८.५	३५०	५४.८१ (सन्२०२३)

7

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु...

२.उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व

नतिजा सूचक	एकाइ	२०७९/८० को प्रगति	आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य	२०८०/८१ को प्रगति
२.अर्थतन्त्रमा पर्यटन क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१.९८	१०	२.४२(२०८१ असार)
२८.पर्यटक आगमन	संख्या(हजारमा)	८१६	३५००	११ लाख १७ हजार
२९.पर्यटकको औसत बसाई	दिन	१३.१	१५	१३.२(सन्२०२३)
३०.प्रति पर्यटक खर्च (प्रति दिन)	अमेरिकी डलर	४०.५	१००	४१ (सन्२०२३)

१०.१४ लाख
सन् २०२३

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु...

२.उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व

नतिजा सूचक	एकाइ	२०७९/८० को प्रगति	आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य	२०८०/८१ को प्रगति	२०८०/८१ सम्मको प्रगति
६४. पर्यटनस्तरको होटल बेड					
५ तारे, डिलक्सस्तरका होटल/हेरिटेज	होटल संख्या	१९	३०	३+३=६	२५
	बेड संख्या	४४४५	६१२०	६९२+४५५=११४७	५५९२
१-४ तारेस्तरका होटल/हेरिटेज	होटल संख्या	१६०	२७५	१०+४=१४	१७४
	बेड संख्या	१२५२२	२३३७५	६९४+९९=७९३	१३३१५
६५. GHT पदमार्ग	कि.मि.	४१५	११४६	१५८	५७३
६६. पहिचान तथा विकास भएका पर्यटकीय गन्तव्यस्थल	संख्या	१२	२३०	४५	५७
६७. पर्यटन क्षेत्रमा उत्पादित दक्ष जनशक्ति	जना	६७७८	१६११०	१३६४३	२०४२१

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु...

३. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आबद्धता

नतिजा सूचक	एकाइ	२०७९/८० को प्रगति	आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य	२०८०/८१ को प्रगति
१६. आन्तरिक हवाई यातायात प्रयोग गर्ने यात्रु	संख्या (लाखमा)	४४.६६	४५.९९	४६.३९ (लाख)
१७. अन्तर्राष्ट्रिय हवाई यातायात प्रयोग गर्ने यात्रु	संख्या (लाखमा)	३४.८८	६९.५४	४५.४१ (लाखमा)
३२. द्विपक्षीय हवाई सम्झौता भएका मुलुक	संख्या	४१	४६	४१+२=४३
३३. अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय विमानस्थल	संख्या	३	४	३
३४. आन्तरिक विमानस्थलको स्तरोन्नति	संख्या	३७	४२	३७+५=४२

10

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु...

४. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व

नतिजा सूचक	एकाइ	२०७९/८० को प्रगति	आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य	२०८०/८१ को प्रगति
६३. नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमानमा उपलब्ध सिट	संख्या (लाखमा)	८७	१५०	८७ (सन् २०२३)

11

पन्ध्रौं योजनाको नतिजा सूचकका प्रगतिहरु...

५. सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज

नतिजा सूचक	एकाइ	२०७९/८० को प्रगति	आ.व. २०८०/८१ को लक्ष्य	२०८०/८१ को प्रगति
२७. साँस्कृतिक सम्पदाको डिजिटलाइजेसन	संख्या/पाना	६०हजार	२५हजार	६ लाख पाना
२८. प्रतिलिपि अधिकार संरक्षण (वटा)	संख्या	२६६४	३०००	२७८०

पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) कार्यक्रमहरुको आ.व. २०८०।०८१ को प्रगति

क्र.स.	आयोजना/कार्यक्रम	२०८०/८१ को विनियोजित बजेट (लाख)	२०८०/८१ को प्रगति प्रगति (%)		कैफियत
			भौतिक	वित्तीय	
१.	पुरातात्विकस्थल संरक्षण आयोजना	४०करोड७५लाख	८५·४१	५४.८८	
२.	विश्व सम्पदा क्षेत्र संरक्षण आयोजना	३०लाख	१००	९७.१६	
३.	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण: ५०१२५१०१ (आन्तरिक विमानस्थल स्तरोन्नति)	२५करोड	७२.२४	६७	बजेट निकासा नभएको/आन्तरिक स्रोत
४.	पर्यटन पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१अर्व ११ करोड १ लाख	८६.०२	६४.४८	DPR तयार गरी बोलपत्र आव्हान गर्न समय लाग्ने भएकोले
५.	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	३अर्व	०	०	बजेट निकासा नभएको
६.	निजगढ अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	३५करोड	०	०	बजेट निकासा नभएको
७.	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	२१करोड	८०.५२	८५	
८.	लुम्बिनी विकास कोष	४५करोड	१००	८९.७९	बजेट कमी भएको।

13

दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) कार्यक्रमहरुको आ.ब. २०८०।०८१ को प्रगति त्रैमासिकसम्मको प्रगति

क्र.स	आयोजना/कार्यक्रम	वार्षिक बजेट (लाखमा)	२०८०/८१ को प्रगति (%)		कैफियत
			भौतिक	वित्तीय	
१.	हवाइ यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना (५०१२५१०२)	१४ करोड	४५	४२	बजेट निकासा नभएको/ आन्तरिक स्रोतबाट गरिएको
२.	पर्वतीय पर्यटन तथा पर्यटन प्रवर्द्धन आयोजना (हवाई सुरक्षा तथा हवाई व्यवस्थापन कार्यक्रम)	६७ लाख	४०	३९.८८	· नागरिक उड्डयन महाशाखा
३.	संस्कृति प्रवर्धन कार्यक्रम	४ करोड ५० लाख ६९ हजार	८०	७८.७५	संस्कृति महाशाखा
४.	दक्षिण एशिया पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना (SATIDP)- GBIA निर्माण कार्य	०	०	०	सम्पन्न

14

पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) र दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) आयोजनाहरुको तेस्रो त्रैमासिकसम्मको समग्र भौतिक प्रगति स्थिति

प्राथमिकता	८०% भन्दा माथि प्रगति भएका	५०% देखि ८०% सम्म प्रगति भएका	५०% भन्दा कम प्रगति भएका	जम्मा
पहिलो प्राथमिकता प्राप्त (P1) आयोजना	५	१	२	८
दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त (P2) आयोजना	१	०	३	४
जम्मा	६	१	५	१२

15

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरुको २०८०/८१ सम्मको समग्र स्थिति

क्र.स.	आयोजनाको नाम	भौतिक %	वित्तीय %
१	पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	९९.६०	९२.१०
२	गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल	१००	१००
३	पशुपति क्षेत्र विकास कोष	८२	८१.२७
४	लुम्बिनी विकास कोष	८८	६२.५१
५	दोस्रो पूर्ण क्षमताको वैकल्पिक अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (प्रस्तावित निजगढ)	०.००	०.००

16

राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरुको हालसम्मको भौतिक तथा वित्तीय प्रगति प्रतिशतमा

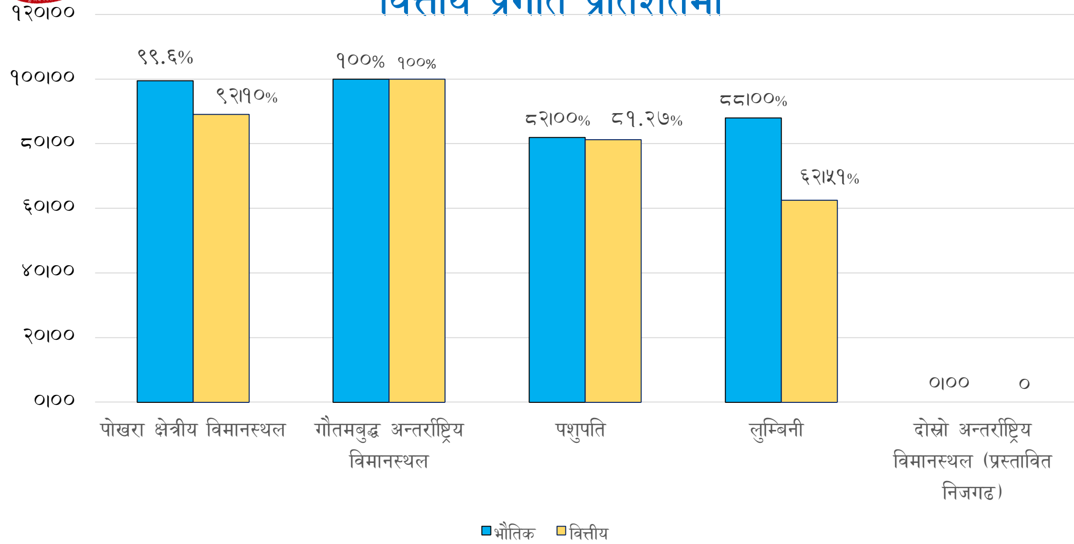

17

मन्त्रालय र मातहतका निकायहरुको २०८०/८१ को प्रगति

क्र.सं	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट	२०८०/८१ को प्रगति(%)		कैफियत
			भौतिक	वित्तीय	
१.	संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उ. मन्त्रालय	२०करोड ७० लाख ५४ हजार	७०	६८.०९	
२.	पर्यटन विभाग	१अर्व २८ करोड ९० लाख	८६	६९	
३.	पुरातत्त्व विभाग	८९करोड १२लाख	९१.३५	६५.५१	
४.	राष्ट्रिय अभिलेखालय	४ करोड ४७ लाख	६१.५	६४.४७	
५.	राष्ट्रिय संग्रहालय	४ करोड ४४लाख	९२	७६	
६.	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	१करोड ६६लाख	९८.७५	९०.९६	
७.	नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान	१४करोड २३लाख	१००	१००	
८.	नेपाल ललितकला प्रज्ञा प्रतिष्ठान	४करोड ६०लाख	१००	९९.९१	
९.	नेपाल संङ्गित तथा नाट्य प्रज्ञा प्रतिष्ठान	५करोड ४६लाख	९६.२३	९७.३३	
१०.	सांस्कृतिक संस्थान(नाँचघर)	१ करोड ६० लाख	९८.७५	१००	
११.	नारायणहिटी दरबार संग्रहालय	९ करोड ६२ लाख	८९.०५	९८.१३	18

मन्त्रालय र मातहतका निकायहरुको २०८०/८१ को प्रगति...

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	विनियोजित बजेट	प्रगति (%)		कैफियत
			भौतिक	वित्तीय	
१२.	भाषा आयोग	५ करोड २७ लाख	९९.९६	९२.१९	
१३.	बौद्ध दर्शन प्रवर्द्धन तथा गुम्बा विकास समिति	८ करोड ३७लाख	९०.१९	९०.६१	
१४.	नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिष्ठान	१ करोड ५०लाख	९१.५८	१००	
१५.	नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	३ करोड ०५ लाख	९६.९५	९७.५९	
१६.	क्षेत्रीय संग्रहालयहरु(कपिलवस्तु)	९३ लाख	९५	९४.७४	
१७.	जातीय संग्रहालय (गोरखा, मुद्रा र धातुकला संग्रहालय)	३ करोड ०३ लाख ४० हजार	९५.६८	८३.५५	
१८.	ऐतिहासिक दरवारहरु (गोरखा, हनुमानढोका, नुवाकोट र पाटन दरवार)	९ करोड ४४लाख	९१	८७.३८	
१९.	राष्ट्रिय कला संग्रहालय भक्तपुर	१ करोड ८८ लाख ०६ हजार	९९	८७	
२०.	स्मारक संरक्षण तथा दरवार हेरचाह कार्यालय भक्तपुर	१ करोड ८० लाख	१००	८६.५	
२१.	तारागाउँ विकास समिति	१ करोड २० लाख	५१.५८	६०.९३	

19

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को मन्त्रालयगत कार्यसम्पादन सूचक

सूचक	SDG संकेत	इकाई	वेसलाइन	बार्षिक लक्ष्य	२०८०।०८१ प्रगति	कैफियत
पर्यटन आगमन	८	संख्या(लाख)	८.१६	१०	११.१७	१०.१४ सन् २०२३
पर्यटकको बसाई अवधि	८	दिन	१३.१	१४	१३.२	सन् २०२३
प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च	८	अमेरिकी डलर	४०.५	५०	४१	सन् २०२३
नेपालमा उडान गर्ने अन्तराष्ट्रिय विमान कम्पनी	८	संख्या	२९	३२	३०	
अन्तराष्ट्रिय उडान गन्तव्यको विस्तार	८	स्थान	१३	१५	१५	१५ देशमा ३० शहरमा
भुकम्पबाट क्षतिग्रस्त पुरातात्विक सम्पदा पुनःनिर्माण	११.४	संख्या	७५३	८३३	८००	
ग्रेट हिमालयन ट्रेल निर्माण	८	कि.मी	४१५	१५०	१५८	
पर्यटन क्षेत्रबाट रोजगारी सिर्जना	८	संख्या(लाख)	-	३	.१३६४६	
पूँजीगत खर्च	८.१	प्रतिशत	५१.४६	१००	६९.७३	
बेरुजू फछ्र्यौट	१६	प्रतिशत	-	१००	-	
गुनासो फछ्र्यौट	१६	प्रतिशत	५०	१००	६८.२५	
पोखरा विमानस्थलबाट हुने अन्तराष्ट्रिय उडान संख्या	८	संख्या	१	१२	५	
भैरहवा विमानस्थलबाट हुने अन्तराष्ट्रिय उडान संख्या	८	संख्या	२	४८	१२०	

20

आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को मन्त्रालयगत कार्यसम्पादन सूचक

सूचक	SDG संकेत	समीक्षा अवधि	इकाइ	वेशलाइन	बार्षिक लक्ष्य	कार्यान्वयन गर्ने निकाय
पर्यटक आगमन	८	मासिक	संख्या(लाखमा)	१०	१६	नेपाल पर्यटन बोर्ड
पर्यटकको औसत बसाइ	८	वार्षिक	दिन	१३.२	१३.५	नेपाल पर्यटन बोर्ड
प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च (औसत)	८	वार्षिक	अमेरिकी डलर	४१	४१	नेपाल पर्यटन बोर्ड
अन्तर्राष्ट्रिय उडान गन्तव्य (शहर)मा विस्तार	८	त्रैमासिक	स्थान	३०	३१	मन्त्रालय, NAC र CAAN
भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त पुरातात्विक सम्पदा पुनःनिर्माण	११	त्रैमासिक	संख्या	८००	८१५	पुरातत्व विभाग
ग्रेट हिमालयन ट्रेल निर्माण	८	त्रैमासिक	कि.मी.	५६५	५९०	पर्यटन विभाग
पर्यटन क्षेत्रको शैक्षिक/तालिम प्राप्त जनशक्ति	८	त्रैमासिक	संख्या(हजारमा)	१३.८	१४.५	पर्यटन विभाग,NATHM,NMA, NTB,
पुँजीगत खर्च	८	मासिक	प्रतिशत	१००	१००	मन्त्रालय र अन्तर्गत निकाय सबै
कुल बेरूजुमा फछ्र्यौटको अनुपात	१६	मासिक	प्रतिशत		१००	मन्त्रालय र अन्तर्गत निकाय सबै
गुनासो फछ्र्यौट	१६	मासिक	प्रतिशत	६८.२५	१००	मन्त्रालय र अन्तर्गत निकाय सबै
पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट हुने अन्तर्राष्ट्रिय उडान संख्या	८	मासिक	संख्या	५	५	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण
गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलबाट हुने अन्तर्राष्ट्रिय उडान संख्या	८	मासिक	संख्या	१२०	१५०	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण
नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमानमा उपलब्ध सिट क्षमता	१७	वार्षिक	संख्या(लाख)	८७	८८	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण
प्रतिलिपि अधिकार संरक्षण	१६	मासिक	संख्या	२७९६	३०००	नेपाल प्रतिलिपि रजिष्ट्रारको कार्यालय
अभिलेखको डिजिटाइजेसन	१६	मासिक	संख्या(लाखमा)	६	१२	राष्ट्रिय अभिलेखालय
पर्यटकस्तरको तारेहोटलमा उपलब्ध वेड संख्या	१७	त्रैमासिक	संख्या(हजारमा)	१८.९१	२०	पर्यटन विभाग

21

मन्त्रालयको आ.व. २०८०/८१ सम्मको समष्टिगत प्रगति सारांश

क.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	२०७८/७९ सम्मको अवस्था	२०७९/८० को सम्मको प्रगति	२०८०/८१ को प्रगति
१.	प्रति पर्यटक प्रतिदिन खर्च **(डलर)**	४८ (२०२१)	४०.५(सन् २०२२)	४१ (सन् २०२३)
२.	प्रति पर्यटक औसत बसाई **(दिन)**	१५.५(२०२१)	१३.१(सन् २०२२)	१३.२ (सन् २०२३)
३.	**SASEC** **(South Asia Sub-regional Economic Co-operation)** हवाई यातायात क्षमता अभिवृद्धि आयोजना, गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल (T2) तथा त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल विस्तार तथा स्तरोन्नति (ब.उ.शि.नं. ५०१२५१०९) **(भौतिक प्रगति प्रतिशत)**	-	२४%	२४+६=३०% **(आ.व. २०८०।०८१ को भौतिक प्रगति ५५%)**
४.	पोखरा अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल **(प्रतिशत)**	९८%	९९.५%	९९.६%
५.	सम्पदा पुनःनिर्माण **(संख्या)**	६७३	७६०	७६०+४०= ८००
६.	पर्यटक आगमन **(जना)**	१ लाख ५० हजार९६२ (सन् २०२१)	६ लाख१४ हजार८६९ (सन् २०२२)	११ लाख १७ हजार (१०लाख १४हजार -सन् २०२३)
७.	५५ वटा विमानस्थल मध्ये सञ्चालनमा रहेका विमानस्थल **(वटा)**	३५	३५ (सन् २०२२)	३५

22

संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको समष्टिगत प्रगति सारांश...

क्र.सं.	कार्यक्रम तथा आयोजना	२०७८/७९ सम्मको अवस्था	२०७९/८० को सम्मको प्रगति	२०८०/८१ सम्मको प्रगति
८.	वर्षैभरि सञ्चालन योग्य (Blacktop) विमानस्थल **(वटा)**	४१	४१	४२
९.	रात्रीकालीन उडान सञ्चालनमा आएका विमानस्थल **(वटा)**	८	९	९
१०.	नेपाल आउने अन्तर्राष्ट्रिय विमान (एयरलायन्स) सेवा **(वटा)**	२२ (२०२१)	२९	२९+२=३१
११.	पर्यटकस्तरका होटल **(संख्या)**	१३४५	१४०१	१८२*+१२३४=१४१६ (सन् २०२३ सम्म)
१२.	निर्मित नयाँ पदमार्गको लम्बाई (GHT समेत) (कि.मी.)	२६५	४१५	४१५+१५०=५६५

बेरूजु र बेरुजु फछ्र्योटको अवस्था

सरकारीतर्फ-

बेरुजु	समस्या
आ.व.२०८०/०८१ मा फछ्र्योट गर्न बाँकी बेरुजु रु १ अर्ब ७८ करोड मध्ये महालेखापरिक्षकको कार्यालयमा बेरुजु लगत कट्टा एवं सम्परीक्षण गर्नका लागि नियमित, असूल र प्रमाणहरु राखी रु ३१ करोड ९ लाख १९ हजार पेश भएकोमा लगत कट्टा भई नआएको।	• पर्यटन विभागको असूल गर्न बाँकी क्यासिनो तर्फको रु १ अर्ब १३ करोड बेरुजु रहेकोमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको यथास्थितिमा राख्ने आदेशले असूल गर्न समस्या भएको। • पुरातत्व विभाग र पर्यटन विभाग अन्तर्गतका ७ वटा साविकमा रहेका पर्यटन कार्यालयहरु तथा ३ वटा संग्रहालयहरु प्रदेश र स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएका कार्यालयहरुको रु. ५ करोड ८७ लाख बेरुजु सक्कल श्रेस्ता नहुँदा फछ्र्योट हुन नसकेको।

बेरूजु र बेरुजु फछ्यौंटको अवस्था

समितिहरुतर्फ-

बेरुजु	समस्या
आ.व. २०८०/०८१ मा फछ्यौंट गर्न बाँकी बेरुजु रु. २ अर्ब ४२ करोड रहेकोमा ५५ करोड ८४ लाख ५५ हजार नियमित, असूल र प्रमाणहरु राखी महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा बेरुजु लगत कट्टा गर्न पठाइएकोमा लगत कट्टा फछ्यौंट भई नआएको।	क) सार्वजनिक लेखा समितिमा छलफल हुन बाँकी भएकोले फछ्यौंट हुन नसकेको। १. पशुपति विकास कोषको ७० करोड ३९ लाख। २. नेपाल पर्यटन तथा होटल व्यवस्थापन प्रतिस्थान ५ करोड ४५ लाख ३. लुम्बिनी विकास कोष १९ करोड ४. बौद्धनाथ क्षेत्र विकास समिति २१ करोड जम्मा १ अर्ब १८ करोड ८४ लाख। ख) केही समितिहरु स्थानीय तह र प्रदेश मन्त्रालयमा हस्तान्तरण भएकोले र सक्कल स्रेस्ताहरु तत्-तत् स्थानीय तह र प्रदेश मन्त्रालयमा रहेकोले रु.४ करोड ६४ लाख फछ्यौंट हुन नसकेको।

25

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बेरूजु फछ्यौंट प्रगति विवरण

क.सं.	कार्यालय	आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्मको कुल बेरूजु	लगतकट्टाका लागि म.ले.प. मा पठाइएको रकम	कैफियत
१.	सरकारी कार्यालयतर्फ	रु. १ अर्ब ७८ करोड	३१ करोड ०९ लाख १९ हजार	
२.	समितितर्फ	रु. २ अर्ब ४२ करोड	५५ करोड ८४ लाख ५६ हजार	
	जम्मा	रु. ४ अर्ब २० करोड	८६ करोड ९३ लाख ७५ हजार	

26

२०८० श्रावणदेखि २०८१ असार मसान्तसम्मको उजुरी/गुनासो व्यवस्थापनको स्थिति

निकाय	गत आ.व.को फछ्र्यौट हुन बाँकी उजुरी/गुनासो	यस आ.व. को असारसम्म उजुरी/गुनासो दर्ता	जम्मा उजुरी/गुनासो	उजुरी/फछ्र्यौट संख्या	उजुरी/ फछ्र्यौट प्रतिशत
अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग	१३५	१५०	२८५	१७१	६०
राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र	७	२३	३०	१५	५०
हेलो सरकार र अन्य	१	९१	९२	९१	९८.९
Online Grievance System (OGS)	०	२४	२४	२४	१००
अन्य	३	७	१०	०	०
जम्मा	१४६	२९५	४४१	२५०	६८.२५

27

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्ने: संस्कृति महाशाखा

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६५.	०	संस्कृति ऐनको तर्जुमा	राय/सहमतिको लागि अर्थ मन्त्रालय पठाइएको।
६५.	०	राष्ट्रिय संस्कृति नीति संशोधन/परिमार्जन एवम् स्वीकृति	राय/सहमतिको लागि अर्थ मन्त्रालय पठाइएको।
६५.	०	तिलौराकोट पुरातात्विक क्षेत्रलाई विश्वसम्पदा सूचीमा सूचीकृत गर्न वैज्ञानिक अध्ययन गरी मनोनयन दस्तावेज तयार र सन् २०२४ भित्र युनेस्कोमा पेश गर्ने कार्य सम्पन्न।	Nomination Dossier युनेस्कोको सचिवालय पेरिसमा पेश भएको।
६५.	०	National Designated Intangible Cultural Heritage निर्देशिका तयार एवम् अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी सूचीकरण प्रणाली स्थापना	अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदा (संस्कृति) ऐनको मस्यौदामा राय/सहमतिको लागि अर्थ मन्त्रालय पठाइएको। अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएको।

28

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः संस्कृति महाशाखा

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६६.	१८४.	खुला सांस्कतिक संग्रहालय र जीवन्त संग्रहालयको कार्यविधि/मापदण्ड तयार	प्रारम्भिक मस्यौदा तयार भएको।
६८	०	कोशी प्रदेशमा प्रचलित कुनै दुई नृत्यहरुको अध्ययन अभिलेखिकरण कार्य	अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएको।
६८	०	अल्पसंख्यक/लोपोन्मुख जातीको कुनै एक चाडपर्वको बारेमा अध्ययन कार्य	अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएको।
६८	०	लोपोन्मुख राजी जातिको अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदाको अध्ययन र अभिलेखीकरण कार्य	अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएको।
६८	०	नेपालको उत्तरी क्षेत्रमा प्रचलित हिमालयन बुद्धिजम बारेमा अध्ययन अनुसन्धानात्मक कार्य	अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएको।
६८	०	विभिन्न श्रष्टाहरुको नाममा स्थापना भएका पुरस्कार वितरण	आ.व. २०८०।८१ को पुरस्कार वितरण सम्पन्न भएको।

29

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पुरातत्व विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६५	१८५	मोरङ्गको भेडीआरी र झापाको किचकवध उत्खनन र संरक्षण कार्य	उत्खनन र संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको।
६५	१८५	मकवानपुरगढी संरक्षण कार्य	८५% संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको।
६५	१८५	दार्चुलाको उकुका भग्नावशेषहरुको र मुस्ताङ्गका गुफाहरुको अध्ययन गरी Inventory तयार गर्ने।	उकुको पहिलो चरणको कार्य सम्पन्न भएको र मुस्ताङ्गका गुफाहरुको अध्ययन कार्य भइरहेको।
६५	१८६	भूकम्पबाट क्षति भएका २५ वटा सांस्कृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण तथा पुनर्निर्माण कार्य।	२७ वटा सम्पन्न भएको।
६५	१८६	थप ६ वटा गुम्बाहरुको डि.पि.आर तयारी कार्य।	६ वटा DPR सम्पन्न भएको।

30

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति......

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पुरातत्व विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६५.	१८६.	पुरातात्विक स्थल संरक्षण आयोजना अन्तर्गत निरन्तर कार्य भइरहेका मध्ये आ.व. २०८०/८१ मा २० वटा सम्पदाहरुको संरक्षण कार्य सम्पन्न।	४० वटा सम्पन्न भएको।
६५.	१८६.	धादिङ्ग रसुवा सिन्धुपाल्चोक दोलखा लगायतका जिल्लाहरुमा गत आ.व.मा सञ्चालित २४ वटा गुम्वाको पुनः निर्माण कार्य सम्पन्न।	१३ वटा सम्पन्न भएको।
६९.	१९०.	मगर साँस्कृतिक संग्रहालय (बन्दिपुर)।	बन्दिपुर गा.पा. मा बजेट हस्तान्तरण भई निर्माण कार्य ५०% सम्पन्न भएको।

31

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः राष्ट्रिय अभिलेखालय

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६५.	०	राष्ट्रिय महत्वका ऐतिहासिक अभिलेखहरुको भौतिक संरक्षण, सूचीकरण एवम् डिजिटाइजेशन	• माइक्रोफिल्म संकलित लगायत अन्य अभिलेखहरुको स्क्यानिङ, प्रतिलिपि उत्पादन तथा डिजिटाइजेशन गर्ने कार्य ६ लाख पृष्ठ सम्पन्न। • ५० हजार पृष्ठ अभिलेखहरुको वैज्ञानिक प्रविधिबाट रासायनिक तथा भौतिक संरक्षण, सूचीकरण एवम् व्यवस्थापन कार्य प्रगति भएको।
६७.	१८५.	पशुपति क्षेत्रको विश्वरुपा मन्दिर पुनःनिर्माण,	आ.व.को लागि निर्धारित ७०% निर्माण कार्य चैत्र महिनामा सम्पन्न भएको।

32

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः लुम्बिनी विकास कोष

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६५.	१८५.	कपिलवस्तुका पुरातात्विक क्षेत्र, देवदह, रामग्राम तथा सैनामैना क्षेत्रमा पुरातात्विक उत्खनन् तथा संरक्षण	उत्खनन् तथा संरक्षण कार्य सम्पन्न भएको।
६५.	१८५.	तिलौराकोट पुरातात्विक क्षेत्रलाई विश्वसम्पदा सूचीमा सूचीकृत गर्न वैज्ञानिक अध्ययन गरी मनोनयन दस्तावेज तयार र सन् २०२४ भित्र युनेस्कोमा पेश गर्ने कार्य सम्पन्न ।	Nomination Dossier युनेस्कोको सचिवालय पेरिसमा पेश भएको।

33

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः लुम्बिनी विकास कोष

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७३	०	पहिलो फेजः लुम्बिनी गुरुयोजनाका बाँकी कार्यहरु, भवन, स्युरेज, ड्रेनेज, सडक, रिभर डाइभर्सन, ल्याण्डस्केप एण्ड व्युटिफिकेशन, नहर लगायतका कार्यहरुको निर्माण चालु रहने	• Construction of Road Network and Associated Work **at East Monastery Zone** of Lumbini Master Plan ६५ प्रतिशत सम्पन्न भएको। • Construction of Road Network and Associated Work **at West Monastery Zone** of Lumbini Master Plan-८५ प्रतिशत सम्पन्न भएको। • Construction of Road Network and Associated Work at **New Lumbini Village of** Lumbini Master Plan ५५ प्रतिशत सम्पन्न भएको। • Construction of Road Network around **Lumbini Cultural Centre and External Electrification Work** of Lumbini Master Plan ८५ प्रतिशत सम्पन्न भएको।

34

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

संस्कृतितर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः लुम्बिनी विकास कोष

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७३	०	दोस्रो फेजः लुम्बिनी गुरुयोजनाका बाँकी कार्यहरु, भवन, स्युरेज, ड्रेनेज, सडक, रिभर डाइभर्सन, ल्याण्डस्केप एण्ड ब्युटिफिकेशन, नहर लगायतका कार्यहरुको निर्माण शुरु	Integrated Waste Management, Flood Management, Canal Development, Landscaping and Associated Works of Lumbini Master Plan- को कार्य उच्च अदालत पाटनबाट पुनः मूल्याङ्कन गर्न आदेश भएकोले सो बमोजिम प्रक्रियामा रहेको।
७३	०	गत वर्ष सिर्जना भएको दायित्वः सग्रहवा र सिसहनीयामा सुरक्षा पर्खाल निर्माण, तिलौराकोट र कुदानमा काठबाट निर्मित फुटपाथ निर्माण गर्ने कार्यहरु सम्पन्न	• सग्रहवा र सिसहनीयामा सुरक्षा पर्खाल निर्माण कार्यहरु सम्पन्न भएको। • तिलौराकोट र कुदानमा काठबाट निर्मित फुटपाथ निर्माण गर्ने कार्यहरु सम्पन्न भएको।

35

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पर्यटन महाशाखा

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७१	१८०	सफा हिमाल अभियान सम्बन्धी रणनीतिक योजना निर्माण	यस सम्बन्धी ३ वर्षे रणनीतिको अन्तिम मस्यौदा तयार भई कार्यान्वयनमा रहेको।
६९	०	पर्यटन सम्बन्धी ऐन तर्जुमा र संशोधन	मस्यौदाको अन्तिम रुप दिई अर्थ मन्त्रालयको राय/सहमतीको लागि पेश भएको।
६९	१९०	पर्यटन सम्बद्ध द्विपक्षीय सम्झौताको कार्यान्वयन/नेपाल आबद्ध अन्तर्राष्ट्रिय/क्षेत्रीय संघ संस्थाहरुको पर्यटन सम्बन्धी समितिहरुको बैठक आयोजना तथा सञ्चालन	द्विपक्षीय सम्झौता अनुसार नेपालको तर्फबाट BIMSTEC बैठक सञ्चालन भएको। अन्य कार्यक्रम हुने प्रक्रियामा रहेको।
६९	८१	पर्यटन सम्वद्ध निकाय तथा निजी क्षेत्रहरुसँग प्रदेशस्तरीय अन्तरक्रिया एवम् छलफल कार्यक्रम	कर्णाली प्रदेशको सुर्खेतमा मिति २०८०/११/१८ गते सम्पन्न भएको।
७१	१८०	भ्रमण दशक (सन् २०२३-२०३२) कार्ययोजना निर्माण	कार्य योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार भएको।

36

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पर्यटन विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६५	१८५	ग्रेटर मुन्धुम ट्रेल (कोशी तिर बेलका देखि सगरमाथा शिर)	पहिलो चरणको निर्माण कार्य ३०% सम्पन्न।
६७	१८३	तुवाचुङ्ग ऐतिहासिक-साँस्कृतिक क्षेत्र पूर्वाधार निर्माण	पहिलो चरणको निर्माण कार्य ३०% सम्पन्न।
६९	१८१	सम्पदा गाउँ पूर्वाधार निर्माण(लुम्बिनी)	स्थल छनोटको कार्य र अन्य कार्य भइरहेको।
६९	१८१	साँस्कृतिक गाउँ पूर्वाधार (ट्याम्के मयुङ्ग, भोजपुर) निर्माण कार्य	पहिलो चरणको २०% कार्य सम्पन्न भएको।
६९	१९०	मगर साँस्कृतिक संग्रहालय (बन्दिपुर)	बन्दीपुर गा.पा. मा बजेट हस्तान्तरणको भई ५०% निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
७०	०	नयाँ हिमाल आरोहणका लागि खुला	नेपाल पर्वतारोहण संघ (NMA) संगको सहकार्यमा अध्ययन कार्य भइरहेको।

37

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पर्यटन विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६९	१८७	धार्मिक, सांस्कृतिक र ऐतिहासिक स्थलको विकासतर्फ बराह क्षेत्र धार्मिक क्षेत्र पुर्वाधार विकास, कोशी, हलेसी धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्र पुर्वाधार विकास, कोशी, मुक्तिनाध अन्नदान क्षेत्र अतिथि भवन पुर्वाधार विकास, यलम्बर पार्क (यलम्बर गाउँ) निर्माण सुन्तले भोजपुर नपा, मधेश प्रदेशको गढीमाइ धार्मिक पर्यटकीय पूर्वाधार विकास, बागमती प्रदेशको दोलखा भिमसेन धार्मिक पर्यटकीय पूर्वाधार विकास, लुम्बिनी प्रदेशको रेसुङ्गा ऐतिहासिक क्षेत्र पूर्वाधार विकास, कर्णाली प्रदेशको चन्दननाथ धार्मिक पर्यटकीय पूर्वाधार विकास र सुदुरपश्चिम प्रदेशको बडिमालिका मन्दिर धार्मिक पर्यटन पूर्वाधार लगायतका २५ वटा पूर्वाधार निर्माण।	२५ वटा मध्ये २० वटा पूर्वाधारहरुको निर्माण कार्य २०% सम्पन्न भएको। साथै डोटीको खप्तडमा जग्गा प्राप्त हुन नसकेको तथा बाँकी कार्यक्रम स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएको।

38

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पर्यटन विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७१	१८९	हिल स्टेशन पूर्वाधार निर्माण कार्य कोशी प्रदेश (उदयपुर) र लुम्बिनी प्रदेश (अर्घाखाँची नरपानी)	-लुम्बिनीको नरपानीमा ९० % निर्माण कार्य सम्पन्न तथा कोशी प्रदेशको त्रियुगा नपामा ३० % कार्य सम्पन्न।
७१.	१८९.	उपत्यका वरिपरीको प्रमुख Hiking Destination ककनी, सूर्यचौर, चिसापानी, चम्पादेवी, वानेश्वर. डाँडा मुलावारी कोइकु भन्ज्याङ्ग, दक्षिणकाली गोरखनाथ चम्पादेवी, भारदेव क्षेत्र, लेले, फुल्चोकी, बाडेगाउँ स्वेतवाराही तथा तारेभिर आदि जोड्ने कान्तिपुर पदमार्ग तथा अन्य पूर्वाधार निर्माण कार्य जारी राख्ने (क्रमागत)	यस आ.व. को लागि लक्षित पदमार्ग निर्माण कार्य ३० किमि सम्पन्न।
७२.	१७९.	तावा भन्ज्याङ्ग क्षेत्रलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रुपमा विकास गर्न पर्यटकीय पुर्वाधार तथा ताल निर्माणको सुरुवात गर्ने (साकेला गा.पा. खोटाङ)	सम्बन्धित गाउपालिकाबाट डिपिआर हालसम्म उपलव्ध नभएकोले ठेक्का हुन नसकेको।

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति......

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पर्यटन विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७२.	१७९.	सात प्रदेश अन्तर्गतका सन्दकपुर क्षेत्र ईलाम, देबिस्थान क्षेत्र सिरहा, सिम्रौनगढ क्षेत्र वारा/इन्द्रसरोबर क्षेत्र मकवानपुर, पंचासे क्षेत्र कास्की, पर्वत, स्याङ्गजा, घोडाघोडी ताल क्षेत्र कैलाली पर्यटकीय पूर्वाधारको निर्माण गर्ने।	यस आ.व. को लागि लक्षित पदमार्ग निर्माण कार्य १५ कि.मि. सम्पन्न।
७२.	१७९.	लाकुरी भन्ज्याङ्ग फुल्चोकी, गुर्दुमडाँडा महाभारत ट्रेल ७० कि.मि निर्माण कार्य जारी राख्ने कार्य	यस आ.व. को लागि लक्षित पदमार्ग निर्माण कार्य ७ कि.मि. सम्पन्न।
०	१८२	GHT अन्तर्गतका कन्चनजङ्गा/मकालु वरुण/मनास्लु/सगरमाथा हेरिटेज/खारे च्छो रोल्पा/टासी लाप्चापास/रुवि भ्याली गणेश हिमाल/दुधपोखरी/जुगल हिमाल/धौलागिरी आईसफल/डोल्पा सेफोक्सुण्डो यार्सा/भैरवकुण्ड पाँचपोखरी/अपि सैपाल हिमाल/ माछापुच्छ्रे मार्दी हिमाल/हेलम्बु ग्रेट ट्रेल क्षेत्रमा पदमार्ग तथा विश्रामस्थल (क्रमागत)	यस आ.व. को लागि लक्षित GHT १५८ कि.मि. सम्पन्न भएको।

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति......

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः पर्यटन विभाग

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७१	०	सगरमाथा दिवश(मे २९) को अवसरमा सगरमाथा विशेष कार्यक्रम संचालन।	सम्पन्न भएको।

41

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

पर्यटनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः नेपाल पर्यटन बोर्ड

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
६९	१८१	नेपाल पर्यटन बोर्डबाट पर्यटन प्रवर्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन	• यस आवमा १०० वटा आन्तरिक पर्यटन प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमतर्फ सम्पन्न भएको। • यस आवमा २० वटा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटन प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सम्पन्न भएको

42

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति......

नागरिक उड्डयनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः नागरिक उड्डयन महाशाखा

नीति बुँदा नं.	बजेट बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
७२	१९२	दुर्गम क्षेत्र हवाई सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तर्जुमा	असोज महिनामा कार्यविधिको मस्यौदा तयार भई रायको लागि अर्थ मन्त्रालय पठाइएको।
७२	१९६	नेपाल वायुसेवा निगम व्यवस्थापकीय सुधारको प्रतिवेदन प्राप्त भएपश्चात पूनर्संरचना कार्य	नेपाल वायुसेवा निगमको संरचनागत एवम् व्यवस्थापकीय अध्ययन तथा सिफारिश समितिको प्रतिवेदन कार्यान्वयन सिफारिश समिति, २०८० गठन भई सो समितिको प्रथम प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि नेपाल वायुसेवा निगममा लेखी पठाइएको।
७२	१७९	द्विपक्षीय नयाँ हवाई सेवा सम्झौता तथा विद्यमान सम्झौताहरुको पूनरावलोकन	रुवाण्डा तथा असारमा स्वीजरल्याण्डसँग नयाँ सम्झौता सम्पन्न भएको।

43

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति......

नागरिक उड्डयनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः नागरिक उड्डयन प्राधिकरण

नीति बुँदा नं.	बजेट बुँदा नं.	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
७२	१९२	विराटनगर, भरतपुर र नेपालगञ्ज विमानस्थलमा सुविधाजनक टर्मिनल निर्माण कार्यको Structure को निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने।	यस आ.को लागि निर्धारित लक्ष्य विराटनगर-५०%, भरतपुर-५०% र नेपालगञ्ज-५०% टर्मिनल निर्माण कार्यको सम्पन्न भएको।
७२	१९२	विराटनगर र नेपालगञ्ज विमानस्थल स्तरोन्नति कार्य अन्तर्गत नयाँ कार्यालय भवन तथा नयाँ टावर निर्माण कार्यको डिजाईन तथा ल.ई. तयार गर्ने।	ल.ई. तयार गर्ने कार्य सम्पन्न भएको।
७२	१९४	त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको स्तरोन्नति गर्ने (Parking Apron, Parallel Taxiway र Hangar Apron निर्माण)	• Parking Apron ४५% सम्पन्न भएको। • Parallel Taxiway ३०% सम्पन्न भएको। • Hangar Apron २५% सम्पन्न भएको। • माटो भर्ने, सव वेस र वेस सहित पेभमेन्ट निर्माण गर्ने कार्य भएको।

44

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति...

नागरिक उड्डयनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः नागरिक उड्डयन प्राधिकरण

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
७२	१९५	नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट स्वीकृति प्राप्त भए पश्चात विमानस्थल निर्माणको लागि पूर्व तयारीको कार्य ।	- नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०८०/७/२३ को निर्णयानुसार चार किल्ला तोक्ने प्रक्रिया अघि बढेको।
७२	१९५	निजगढ विमानस्थल लगानीको मोडालिटी तयार	अध्ययन कमिटीवाट प्रतिवेदन प्राप्त हुने प्रक्रियामा रहेको।

45

२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम र बजेटको कार्यान्वयन प्रगति ...

प्रशासन तथा व्यवस्थापनतर्फ

कार्यान्वयन गर्नेः प्रशासन तथा योजना महाशाखा

नीति	बजेट	मुख्य क्रियाकलापहरु	मुख्य उपलब्धि
बुँदा नं.			
०	४७	नेपाल पर्वतीय प्रशिक्षण प्रतिष्ठान र नेपाल पर्यटन तथा होटल प्रतिष्ठान एक आपसमा गाभ्ने	नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०८०/१०/२५ मा निर्णय भई आवश्यक प्रक्रिया रहेको।
०	४७	मन्त्रालय अन्तर्गतका पर्यटन प्रवर्धन विकास समितिहरु प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय तहहरुमा हस्तान्तरण	नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०८०/१०/२५ को निर्णयानुसार ५वटा प्रदेश र १ वटा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण भएको।
०	५२	पुराना र प्रयोगविहीन सवारी साधन लगायतका सामानहरू लिलामी	लिलामीको लागि तेश्रो पटक सूचना प्रकाशन भएको।

46

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट बक्तव्यको प्रगति

२०८०/८१ असारसम्मको कार्ययोजना (माइलस्टोन) तथा क्रियाकलापहरुको प्रगतिको संक्षिप्त अवस्थाः
कूल माइलस्टोन संख्या - १३६
असार महिनासम्म सम्पन्न हुनुपर्ने माइलस्टोन संख्या – १३६

असार महिनासम्म सम्पन्न हुनुपर्ने माइलस्टोनहरुको अवस्था

क्र.सं.	क्रियाकलापको विवरण	असारसम्मको जम्मा	प्रतिशत
१.	शत प्रति कार्य सम्पन्न भएको माइलस्टोन	७३	५३.७%
२.	कार्यान्वयन भई सम्पन्न हुन बाँकी रहेका	६३	४६.३%
	जम्मा	१३६	१००

47

आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेट बक्तव्यको प्रगति

- कार्ययोजना (माइलस्टोन) तथा क्रियाकलापहरुको प्रगतिको संक्षिप्त अवस्थाः

क्र.सं.	निकाय/ महाशाखा	क्रियाकलाप संख्या	माइलस्टोन्स
१	नागरिक उड्डयन महाशाखा	२	४
२	नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण	४	७
३	नेपाल पर्यटन बोर्ड	२	३
४	नेपाल प्रतिलिपि अधिकार रजिष्ट्रारको कार्यालय	१	१
५	पर्यटन महाशाखा	३	६
६	पर्यटन विभाग	५	१२
७	पशुपति क्षेत्र विकास कोष. नियमित	१	१
८	पुरातत्व विभाग	९	१९
९	राष्ट्रिय अभिलेखालय	२	२
१०	लुम्बिनी विकास कोष	२	५
११	संस्कृति महाशाखा	२	५
	जम्मा	३३	६५

क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू...

संस्कृतितर्फ

- राष्ट्रिय संस्कृति नीतिको मस्यौदा सम्वन्धमा अर्थ मन्त्रालयमा रायको लागि पठाइएको,
- प्रतिलिपि अधिकार ऐन संशोधनको लागि मन्त्रिपरिषद्वाट सैद्धान्तिक सहमति प्राप्त भएको,
- नेपाल सरकार र चीन सरकारबीच Memorandum of Understanding between National Administration of Press and Publication of the People's Republic of China and Ministry of Culture, Tourism and Civil Aviation of the Government of Nepal on the Translation and Publication of Classics बिषयमा समझदारी पत्र नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत भई हस्ताक्षर भएको र कार्यान्वयनको क्रममा रहेको,
- नेपाल सरकार र कतार सरकार बीच सांस्कृतिक समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भई कार्यान्वयन प्रक्रियामा रहेको,
- नेपाल तर्फबाट माराकेश सन्धिको पक्ष राष्ट्र हुनको लागि अर्थ मन्त्रालयको राय/सहमति प्राप्त भई कानुन, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय मा राय/सहमतिको लागि पठाइएको,
- BIMSTEC Expert Group on Cultural Cooperation सम्बन्धी दोस्रो बैठक मार्च ३१, २०२४ (२०८० चैत्र १८) मा ललितपुर, नेपालमा सम्पन्न भएको ।
- अभौतिक सांस्कृतिक सम्पदा सम्बन्धी ऐन र कार्यविधिको मस्यौदालाई राय/सहमतिका लागि अर्थ मन्त्रालयमा पठाइएको।

49

क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू...

पर्यटनतर्फ

- २७ वटा हिमालहरुको व्यवस्थापन र प्रवर्धन गर्ने जिम्मेवारी ५ (पाँच) वर्षको लागि नेपाल पर्वतारोहण संघबाट व्यवस्थापन गर्न दिने गरी नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्)बाट २०८०/०७/२३ को निर्णय भई कार्यान्वयनका लागि नेपाल पर्वतारोहण संघेलाई पठाइएको।
- Jilong-Rasuwa Cross-Boarder Tourism Cooperation Zone निर्माण गर्ने सम्बन्धमा मिति २०८०/०८/११ (माननीय मन्त्रीस्तर) निर्णय गरी कार्य अगाडि बढाउन सकारात्मक राय परराष्ट्र मन्त्रालयमा पठाइएको।
- पर्यटन ऐन, २०८० को मस्यौदा तयार गरी तर्जुमा सहमतिको लागि कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पठाइएको।
- नेपाल पर्यटन बोर्ड ऐन, २०५३ तथा नियमावली, २०५५ मा समसायिक संशोधन गर्न पर्यटन महाशाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा समिति गठन भई मस्यौदा तर्जुमा गरी प्रतिवेदन सहित मन्त्रालयमा पेश भएको।

50

क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू...

पर्यटनतर्फ क्रमश:

- बिमस्टेक राष्ट्रहरुको Working Group on Tourism को बैठक काठमाडौंमा सम्पन्न तथा उक्त बैठकमा नेपालले तयार गरेको बिमस्टेक राष्ट्रहरुमा पर्यटन क्षेत्रको विकास सम्बन्धी कार्ययोजनालाई अन्तिम रुप दिई Senior Official Meeting मा पेश गर्ने निर्णय भएको।
- पर्वतारोहण सम्बन्धी नियमावली, २०५९को संशोधन मस्यौदा तयार गरी राय/सहमतिको लागि कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालयमा पठाइएको।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय (समन्वय तथा अन्तरसम्बन्ध) ऐन, २०७७ को दफा २२ बमोजिमको विषयगत समितिको २ (दुई) वटा बैठक सम्पन्न भएको।
- नेपाल पर्वतारोहण संघलाई उपलब्ध गराउने बजेट खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, २०८० स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेको।

51

क्षेत्रगत प्रमुख उपलब्धिहरू...

नागरिक उड्डयनतर्फ:

- यती एयर लि.को 9N-ANC जहाज दुर्घटना जाँच आयोगको अन्तिम प्रतिवेदन पेश भएको।
- सिम्रिक एयरको 9N_AJZ हेलिकप्टर दुर्घटना जाँच आयोगको अन्तिम प्रतिवेदन पेश भएको।
- मनाङ्ग एयरको 9N-AMV र 9N-ANJ हेलिकप्टर दुर्घटना जाँचबुझको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको।
- रुवाण्डा र स्वीजरल्याण्डसँग द्विपक्षीय नयाँ हवाई सेवा सम्झौता यूएइसँग भएको द्विपक्षीय हवाई सेवा सम्झौतामा पूनरावलोकन भएको।
- हवाई दुर्घटना जाँच आयोगको सुदृढिकरणको लागि उपकरणहरु खरिद भएको।
- नेपाल राजपत्रमा प्रकाशनार्थ तयार गरिएको विमानस्थल निषेध क्षेत्र घोषणा सम्बन्धी राजपत्र सूचनाको मस्यौदा तयार गरी स्वीकृतार्थ मन्त्रिपरिषद्मा पेश भएको।
- आन्तरिक हवाई यात्रु बिमासम्बन्धी ऐन निर्माणको लागि मन्त्रिपरिषद्बाट अवधारणापत्र स्वीकृत गरी मस्यौदा तयार गरिएको।
- एउटा हेलिकप्टर र दुईवटा प्याराग्लाईडिङ्गको नयाँ इजाजतपत्र जारी गरिएको।
- विभिन्न १७ वटा वायुसेवा कम्पनीको इजाजतपत्र नवीकरण गरिएको।
- दुर्घटना जाँच आयोगले सिफारिस गरेका पछिल्लो दुइवटा दुर्घटना जाँचबुझ आयोगका प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेका सुरक्षा सिफारिसहरुको कार्यान्वयन अवस्थाको अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेश भएको।
- विभिन्न २५ वटा वायुसेवा संस्था र सातवटा आन्तरिक एवं अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलहरुको अनुगमन निरीक्षण गरी प्रतिवेदन पेश भएको।

52

आ.व. २०८०/८१ को तेश्रो मन्त्रालयस्तरीय विकास समस्या समाधान समिति (MDAC) बैठक (२०८१/०२/०७) को निर्णयहरुको प्रगति स्थिति

निर्णय	कार्य प्रगति
१ मन्त्रालयको समग्र कार्यान्वयन अवस्थाको बारेमा समीक्षा भयो। यस आ.व.मा सम्पन्न गर्नुपर्ने बाँकी कामहरुको सम्बन्धमा सम्बन्धित जिम्मेवार निकायबाट बजेट कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना (Action Plan) तयार गरी शीघ्रताका साथ कार्यान्वयन गर्न र १५ दिनभित्र यस मन्त्रालयमा विस्तृत कार्ययोजना उपलब्ध गराउने।	निरन्तर भई रहेको।
२ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नेपाल सरकारको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट बक्तव्य कार्यान्वयन गर्न तयार गरिएको माइलस्टोनहरुमा निर्धारित लक्ष्य, निर्धारित समयमा लक्षित उपलब्धि हासिल गर्ने गरी कार्य सम्पादन गर्ने तथा जिम्मेवार निकायबाट प्रत्येक महिनाको ३ (तीन) गतेभित्र प्रगति विवरण अनिवार्य रुपमा मन्त्रालयमा पेश गर्ने। निर्धारित माइलस्टोन निर्धारित समयमा सम्पन्न नभएको भएमा त्यस्ता माइलस्टोन/क्रियाकलापहरु आगामी महिनामा सम्पन्न हुने व्यवस्था मिलाउने।	कार्यान्वययनको व्यवस्था मिलाइएको।
३ मन्त्रालयको समग्र बेरुजु फछ्र्यौटको अवस्था सन्तोषजनक नभएकाले सोको सुधारका लागि मन्त्रालयको प्रशासन तथा योजना महाशाखा र आर्थिक व्यवस्थापन शाखाले मातहतका निकायबाट बेरुजुको लगत संकलन गर्ने र फछ्यौटका लागि लेखी पठाउन आवश्यक व्यवस्था मिलाउने। आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरुले आर्थिक अनुशासन कायम गर्दै सकेसम्म बेरुजुको अवस्था सिर्जना नहुने गरी कार्यसम्पादन गर्ने, गराउने व्यवस्था मिलाउने।	निरन्तर भई रहेको।

53

आ.व. २०८०/८१ को तेश्रो मन्त्रालयस्तरीय विकास समस्या समाधान समिति (MDAC) बैठक (२०८१/०२/०७) को निर्णयहरुको प्रगति स्थिति...

निर्णय	कार्य प्रगति
४ नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरणले हवाई सुरक्षा जाँच सम्बन्धी अनुगमन प्रतिवेदन मन्त्रालयमा साप्ताहिक रुपमा प्रतिवेदन गर्ने।	हालसम्म प्राप्त हुन नसकेको।
५ मन्त्रालयको महाशाखा, विभाग र अन्तर्गतका सबै निकायहरुबाट उच्च अनुशासन र व्यावसायिकताको कुशल प्रदर्शन गर्दै राष्ट्र र जनताको सर्वोत्तम हित र समुन्नति कायम हुने गरी पूर्ण जवाफदेही भई कार्यसम्पादन गर्ने।	सम्बन्धित सबै निकायहरुलाई यो निर्णय कार्यान्वयन गर्न पत्राचार गरिएको।
६ विमानस्थलहरु पूर्ण क्षमतामा सञ्चालनमा आउन नसकेको सन्दर्भमा सबै विमानस्थलहरुलाई पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाउने तथा पोखरा क्षेत्रीय विमानस्थल र गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई प्रभावकारी सञ्चालनका लागि कार्य योजना (Action Plan) तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।	सम्बन्धित सबै निकायहरुलाई यो निर्णय कार्यान्वयन गर्न पत्राचार गरिएको।

54

समस्या/सवालहरु

- आ.व. २०८०।०८१ को लागि निर्धारित माइलस्टोनहरु (Milestone) १३६ मध्ये ७३ वटा मात्र सम्पन्न भएको।
- बजेट कार्यान्वयन र खर्चको प्रगति जम्मा ७७.८६% रहेकोमा पुँजीगततर्फको खर्च ६९.७३ % मात्र भएको।
- मन्त्रालय तथा विभिन्न निगरानी निकायबाट प्राप्त उजुरीहरुको फछ्र्यौट र व्यवस्थापन ६८.२५% भएको।
- आर्थिक वर्ष २०७९/८० सम्मको कुल बेरूजु रु ४अर्व २० करोड रहेकोमा रु ८६ करोड ९३ लाख ७५ हजार लगतकट्टाका लागि महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा लेखी पठाइएकोमा हालसम्म कट्टा भएको जानकारी प्राप्त नभएको।

55

समस्या/सवालहरु

- गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल र पोखरा क्षेत्रीय अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थललाई पूर्ण क्षमतामा सञ्चालनमा ल्याउने सम्बन्धी सवाल,
- राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रुपमा रहेको लुम्बिनी विकास कोष र पशुपति विकास कोषमा आवश्यक बजेट व्यवस्था र निरन्तरताको सवाल
- EU Air Safety list सम्बन्धी सवाल,
- NMA र NATHM एक आपसमा गाभ्ने सम्बन्धी सवाल
- मन्त्रालय सम्बद्ध नीति र कानुनहरुको तर्जुमा र संशोधन सम्बन्धी सवाल
- पूर्ण क्षमतामा वैकल्पिक विमानस्थल निर्माण सम्बन्धी सवाल
- लुम्बिनी क्षेत्रलाई UNESCO ले खतराको सूचीमा राख्न सक्ने सम्बन्धी सवाल
- लागत साझेदारीमा सञ्चालित कार्यक्रम (पर्यटन पूर्वाधार तथा पर्यटन उपज विकास साझेदारी कार्यक्रम) लाई (१ अर्ब ९५ करोड ४२ लाख ८५ हजार १६८) दायित्व व्यवस्थापन सम्बन्धी सवाल।

56

समस्या/सवालहरु

- आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २१ (३) मा चैत्रको १५ गते भित्र बजेट समर्पण गर्नुपर्नेमा २०८१ असारमा देहाय बमोजिम समर्पणको लागि अनुरोध भई आएको।
  - ➢ पर्यटन विभाग २९,८७,९५,४९१।००
  - ➢ पुरातत्व विभागवाट १७,७५,६८,०००।००

  जम्मा ४७,६३,६३,४९१।००
- नागरिक उड्डयन प्राधिकरणको वित्तीयतर्फ सार्वजनिक ऋण व्यस्थापन कार्यालयबाट ऋणको किस्ता भुक्तानी लगायत आवश्यक कागजात समयमा नै पेश हुन नसकी ६ अर्व निकासा हुन नसकेको।
- **राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरुमा बजेट कमी**
  - लुम्बिनी विकास कोषका लागि स्रोत सुनिश्चितता बमोजिम रु. ३ अर्व १५ करोड आवश्यक रहेकोमा रु ३० करोड ७० लाख मात्र विनियोजन।
  - पशुपतिको विश्वरुपा मन्दिर निर्माणमा बजेट कमी भएको।

57

समस्या/सवालहरु

- सांस्कृतिक संस्थान लगायतका प्रज्ञा प्रतिष्ठान, नाट्य तथा सङ्गीत प्रज्ञा प्रतिष्ठान र ललितकला प्रतिष्ठानको लागि नीतिगत, कानुनी, बजेटगत, संरचनागत र कार्यगत सुधार गरी प्रभावकारी भूमिकामा स्थापित गर्ने सवाल ।
- नेपाल वायु सेवा निगमको व्यवस्थापकीय, संरचनात्मक र कार्यात्मक सुधारसम्बन्धी सवाल ।
- मन्त्रालयलाई समष्टिगत सुधार गरी सफल बनाउने सवाल ।

58

राष्ट्रिय विकास समस्या समाधान समितिमा लैजानुपर्ने प्रस्तावित एजेण्डा

- सबै निकायले पुरातत्विक महत्वको क्षेत्रमा कुनै पनि भौतिक संरचना निर्माण वा पुनर्निर्माण गर्दा अनिवार्य पुरातत्व विभागको स्वीकृति पश्चात मात्र निर्माण कार्य गर्ने निर्णय हुनुपर्ने।
- औद्योगिक ब्यवसाय ऐन,२०७६ बमोजिम उदध्योगमा दर्ता भएका होटेल तथा रिसोर्टलाई लक्जरी सुविधा मानी विद्युत महसुलको दर प्रेति युनिट रु १६ लिने ब्यवस्थालाई हटाई अन्य प्राथमिकता प्राप्त उद्योग सरह विद्युत महसुलको दर लगाउने सम्बन्धमा रा.बिकास समाधानको बैठकद्वारा निर्णय हुनुपर्ने।
- नेपालमा पर्यटन उद्योग र पर्यटनको बसाई लम्बाउन हाल सबै Airlines ले विदेशी पर्यटकलाई हवाई टिकटको भाडादर विदेशी मुद्रामा महँगोमा लिने गरेकोमा सो ब्यवस्थालाई परिमार्जन गरी नेपाली नागरिकले तिर्ने भाडादर अनुसारको विदेशी मुद्रा लिने गरी रा.बिकास समाधानको बैठकद्वारा निर्णय हुनुपर्ने।
- हवाई टिकटमा १३ प्रतिशत मुल्य अभिबृद्धि कर छुट हुने व्यवस्था हुनुपर्ने।

59

धन्यवाद

60